

Cunvegna davart il num d'in pajais

Reconciliaziun tranter Athen e Skopje

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **«Ils 17 da zercladur 2018 ha prim-minister Zoran Zaev suttascrit la cunvegna istorica cun la Grezia, surmuntond la lunga dispita davart il num dal pajais. Quest, suenter la ratificaziun tras domaduas parts, ha lura num 'Republica da la Macedonia dal nord'.**

La cunvegna renconuscha la populaziun da lezza anteriura republica jugoslava sco 'macedona' (...). Ils 5 da fanadur ha il parlament macedon approvà puspè la cunvegna (1). Sia sedia è a Skopje, chapitala dal pajais. Ils 25 da schaner ha er il parlament grec ad Athen approvà quella «cunvegna da Prespa»; uschia ha num il lai balcanais che cunfina cun domaduas parts cuntrahentas. «Quai è in pass istoric en in conflict che dura dapi decennis, cun profundas ragischs en il passà» (2).

La lingua macedona è sa cumprovada

Quai va enavos fin al december 1912, cur che l'Imperi osmanic ha stuì renunziar a la Macedonia suenter las victorias dals stadis balcanais Bulgaria, Grezia e Serbia. Ils davos dus «han firmà l'avrigl 1913 in patg secret (...) che partiva la Macedonia en trais parts pli u main egualas (...). Grezia, Rumenia e Serbia han lur attatgà la Bulgaria (...) ch'ha stuì ceder ils 10 d'avust la pli gronda part da la Macedonia (...). La Serbia ha serrà 641 scolas bulgaras en l'intschess annectà u las ha midadas en scolas serbas» (3). Ils dialects slavs da la Macedonia resguardav'ins lezza giada sco bulgars.

Suenter la guerra mundiala ha il patg da Neuilly 1919 attribuì ulteriuras strivlas bulgaras al nov Reginam dals Serbs,

Croats e Slovens, numnà Jugoslavia davent da 1929. Il 1934 ha il politicher franzos Robert Schuman (1886–1963), futur «bab da l'Europa», visità la Jugoslavia e denunzià il naziunalissem serb; paucs mesos suenter ha ina grupp macedona mazzà retg Alexander (*1886). Suenter la Segunda Guerra mundiala han ins restaurà la Jugoslavia aifer ils cunfins da Neuilly, dentant sco republica federala dominada da la partida comunista. Ins na leva suttametter la Macedonia ni a la Bulgaria ni als naziunalists serbs.

Ils communists macedons levan promover e sviluppar sco lingua uffiziala il standard definì 1903 dal slavist macedon Crste Misricov (1874–1926). «Il cussegl antifaschist per la liberaziun populara da la Macedonia ha stgaffì 1944 trais cumissiuns filologicas per elavurar ina lingua da scrittira macedona (...). Ils 5 da matg 1945 ha la terza cumissiun palesà sia conclusiun davart l'alfabet e l'ortografia» (4). I s'enclegia ch'ins ha crititgà quella tscherna d'ina «lingua artificziala»; dentant: «Aifer diesch onns aveva il macedon sa modernisà talmain ch'el pudeva surpigliar realmain las funcziuns socioculturalas previsas. Oz è l'ina lingua da cultura plainamain sviluppada ch'ins po duvrar era sco med per la scienza» (5).

Opposiziuns emoziunalas

La cunvegna da Prespa stipulescha anc dapli: «Domaduas parts contrahentas renconuschan ch'i dat in linguatg slav macedon. Quai munta ina concessiun da la Grezia, nua che blera glied manegia ch'il tal num valia mo per l'antic reginam grec da Macedonia ed excludia influenzas tardivas slavas. Plinavant dastgan burgaisas e burgais da la Mace-

donia dal nord sa numnar 'Macedons'. (...) I han dentant stuì acceptar in punct da la cunvegna che stipulescha ch'i na derivian betg dals Macedons antics (...). La Macedonia dal nord sto plinavant renunziar a duvrar uffizialmain la staila da Vergina, simbol da regents antics sco Alexander da Macedonia [356 a. C.–323 a. C.]» (6). Il parlament grec (300 mandats) ha ratifitgà la cunvegna cun 153 vuschs. «Per primminister Alexis Tsipras munta quai in grond success en vista a l'enorma opposiziun (...). Enquistas mussan che bunamain duas terzas da la populaziun refuseschan il tempromiss (...). Ins tema cunzunt ch'il diever dal num 'Macedonia' en connex cun in pievel na grec mainia a pretaisas da Skopje areguard la provinza greca numnada Macedonia [cun Tessalonica] (...). En la Macedonia del nord refusa la maioritad da la populaziun la cunvegna da Prespa tenor in'enquista» (7). La convegna da Prespa schlucca tuttina las relaziuns da lez pajais da passa dus milluns olmas cun l'UE e cun ses commembers.

1. **Libreria Geografica, Calendario atlante De Agostini 2019. Novara (Istituto geografico De Agostini) 2018, p. 766, chavazzin «Macedonia».**
2. **Ivo Mijnsen, Gegen alle Widerstände. En: Neue Zürcher Zeitung, 26 da schaner 2019, p. 11.**
3. **Aldo Dami, Les frontières européennes de 1900 à 1975. Genevra (Médecine et Hygiène) 1976, p. 14-17 cun carta.**
4. **Mazedonische Sprache – Wikipedia.**
5. **Harald Haarmann, Kleines Lexikon der Sprachen, segunda ediziun repassada. Minca (C. H. Beck, ISBN 3 406 49423 4) 2002, p. 259, chavazzin «Makedonisch».**
6. **Ivo Mijnsen. Der Schlusspunkt einer fast unendlichen Geschichte. En: Neue Zürcher Zeitung, 26 da schaner 2019, p. 3.**
7. **Volker Bapst, Athen sagt Ja zu Nordmazedonien. En: Neue Zürcher Zeitung, 26 da schaner 2019, p. 3.**